

Okul Paydaşlarına Yönelik Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi

Ahmet Erman KARAGÖZ^{1*} & Mehmet ÇAĞLAR²

Gönderilme Tarihi: 26 Mayıs 2022 Kabul Tarihi: 20 Haziran 2022
DOI: 10.52974/jena.1121993

Öz:

Bu çalışmanın amacı, Kıbrıs'ın kuzeyinde bulunan ilkokulların ders programında yer alan Görsel Sanatlar Dersi ile ilgili okul paydaşlarının tutumlarını belirlemek adına ölçek geliştirmektir. Söz konusu amaca yönelik sanat eğitimi ile ilgili alan yazın taranmasının yanı sıra, araştırma kapsamında olmayan 10 okul paydaşıyla yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak görsel sanatlar dersine yönelik 5'li Likert tipinde 9 maddeden oluşan, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısının 0.931, Cronbach's Alpha değerinin ise .957 olarak bulunduğu geçerli ve güvenilir bir Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği geliştirilmiştir. Araştırmanın nitel boyutundaki çalışma grubunda, 2019-2020 akademik yılında ilkokullarda görev yapan 10 okul paydaşı yer almaktadır. Araştırmanın 326 kişiden oluşan nicel örneklemini ise ilkokullarda görev yapan öğretmen, yönetici, denetmen ve Atatürk Öğretmen Akademisi'nde öğrenim gören aday öğretmenler oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Görsel sanatlar, okul paydaşları, tutum ölçeği, ilkokul, KKTC.

Abstract:

The aim of this study is to develop a scale in order to determine the attitudes of school stakeholders about the Visual Arts Course in the curriculum of primary schools in Northern Cyprus. In addition to the literature review on art education for the aforementioned purpose, semi-structured interviews were conducted with 10 school stakeholders who were not included in the research. A valid and reliable Visual Arts Course Attitude Scale was developed for the visual arts lesson, consisting of 9 items in 5-point Likert type, with Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) coefficient as 0.931 and Cronbach's Alpha value as .957. The study group in the qualitative dimension of the research consists of 10 school stakeholders working in primary schools in the 2019-2020 academic year. The quantitative sample of the study, consisting of 326 people, includes teachers, administrators, and supervisors working in primary schools and pre-service teachers enrolled at Atatürk Teacher Training Academy.

Keywords: Visual art, attitude scale, school stakeholders, primary school, TRNC.

Atf:

Karagöz, A. E. & Çağlar, M. (2022). Okul paydaşlarına yönelik görsel sanatlar dersi tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *International Journal of Education and New Approaches*, 5(1), 80-95. <https://doi.org/10.52974/jena.1121993>

¹Lefkoşa Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, KKTC. Orcid ID: 0000-0001-5260-7902

²Lefke Avrupa Üniversitesi, KKTC. Orcid ID: 0000-0001-8288-445X

*Corresponding Author: erman0902@hotmail.com

GİRİŞ

Eğitim, kültürel mirasın aktarımında çok temel bir enstrüman olarak, yeni nesillerin düşünce ve yaratıcılıklarının gelişmesine katkı koyarak toplumların değişim ve gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bireyler kişisel gelişimlerini sağlayabilmek ve sürdürebilmek için çeşitli ihtiyaçları doğrultusunda yaşam boyu öğrenmeye ihtiyaç duyarken (OECD, 2009), gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler yaratıcı ve düşünen bireyler yetiştirmede en önemli yapı taşlarından biri olarak eğitim sistemlerine yaşam boyu sürecek şekilde yatırım yapmaktadırlar (Yeşilyurt, 2020). Ilgar (2005) da bir ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan kalkınarak gelişmesi ve toplumsal ilerleme sağlanabilmesi için bilim, teknoloji ve sanatın paralel bir şekilde ilerletilmesi gerektiğinin önemine vurgu yapmaktadır. Nitelikli eğitimle bireylere olayları anlama, yorumlama ve değerlendirebilme becerisi kazandırılmaya çalışılmasının yanı sıra, sanat eğitimi, sosyal, ekonomik ve kültürel etkinliklere de geniş bir yer verilmektedir (Munro & Read, 2014; Eisner, 2017; Brown, 2017).

Toplumu bilgilendirmeyi, insanlarla iç içe olmayı sağlayan, toplumsal olaylara değer ve anlam katmayı hedefleyen bir yapıya sahip olan sanat hayal etmede; bilim ve teknoloji ise hayalleri gerçekleştirmede önemli bir rol oynar. Sanat eğitimi de bireylerin çevre bilinci, eleştirel düşünme becerisi, estetik ve zihinsel beceri ve yaratıcılıklarının gelişmesi sayesinde, topluma katkı sağlamaktadır (Tozduman Yaralı, 2020). Mağara duvarlarına av resimleri çizen ilk insanlardan günümüze değin sanatçılar sanatın gelişmesini sağlamışlar (Gombrich, 1992) ve sanatın insanın kendi kendini tanımasına, başka insanlarla kendini kıyaslayabilmesine, kendini de onların yerine koyarak onların perspektifinden de bakmalarına, hem kendisi hem de çevresi ile iyi iletişim kurabilmesine, ayrıca bireylerin karşılaştıkları sorunları çözmeye farklı bakış açılarının ortaya konmasına ve farklı dil, din, ırk, inanış ve kültürlere sahip bireylerin birbirlerini anlamalarına, empati yapıp var olan farklılıklarını birer çatışma olmaktan çıkararak birlikte yaşayabilmelerine katkı yapmalarına öncülük etmişlerdir (Castells, 2001). Sanat, öğrencilerin mevcut bilgilerden yola çıkarak yeni bilgileri bulmalarına yol gösteren, bu bilgileri kendi duygularını ifade etmeye, dışa vurmaya ve bu süreci görsel biçimlere çevirmelerine imkân sağlayan eğitim programlarının en önemli unsurlarından olup (Danko-McGee ve Slutsky, 2003) sanat eğitimi ile birlikte daha geniş kitlelerin estetik (Eisner, 2009), beğeni, yaratıcı güç ve sosyal gelişimlerine katkı yaparak (Atilla & Bulut, 2017) bireylerin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanındaki gelişimlerini de olumlu etkilemektedir (Jensen, 2001).

Görsel sanatlar eğitiminin planlı ve sistematik bir şekilde verilmeye başlandığı yer okullardır. Okullarda verilen sanat eğitimi dersi, öğrencilere, belli bir sistem dahilinde kültürel, estetik, sanatsal bilgi ve tecrübelerin kazandırıldığı bir derstir. Sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulama ile birlikte sanat eğitimi alanında Görsel Sanatlar dersinin önemi gün geçtikçe artmaktadır (Kırıoğlu 2014; Locher 2015; Savoie, 2017). Bununla birlikte, sanat eğitimi bu bilgilerin geleceğe taşınmasında aynı zamanda yaratıcı, özgür ve özgün düşünebilen bireyler yetiştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (İlhan, 2007). Sanat eğitimi ile çocuklar çevrelerini daha iyi algılar, yorumlar ve etkileşime girerler (Özsoy & Mamur, 2019). Çocukların ayrıca estetik duygularının geliştirilmesinde sanat eğitiminin büyük bir önemi vardır (Winkler ve Denmead, 2016). Farklı sanat dallarını da içererek geniş bir alana yayılan Görsel Sanatlar dersi, bireyin günlük yaşantısında da sürekli ihtiyaç duyduğu bir ders olup (Mercin, 2019) küçük yaşlardan başlayarak çocukları yaratıcı kılmaya en uygun sanatsal alan olarak genel eğitim ve öğretim içerisinde yaygın bir şekilde yer alması gereken bir disiplindir (San, 2003).

Sanat eğitimi bilinçli olarak küçük yaşlardan itibaren okullarda alınmaya başlanmakta ve dolayısıyla sanat eğitiminden beklenen bütün kazanımların ne kadarına ulaşıldığını belirlemek de önem arz etmektedir. Bu noktadan yola çıkarak, Kuzey Kıbrıs'taki bütün ilkokullarda haftada iki saat olarak gerçekleştirilen Görsel Sanatlar dersi kapsamında yaratıcı ve özgün düşünebilen bireyler yetiştirebilmek amacı güdülmektedir (KKTC MEKB, 2018). İçerik bakımından ise söz konusu dersin uygulanma aşamasında kübik program anlayışı benimsendiği gözlemlenmekte, 1. sınıftan 8. sınıfa kadar aşağıda belirtilen 3 temel boyutta öğretimin gerçekleştirilmesinin planlandığı görülmektedir:

1. Temel öğrenme becerileri: gözlem, yorum, yaratma
2. Sarmal konular: çizgi, form, uzam, renk, doku, biçim
3. Temalar ve teknik bilgiler: Hayat Bilgisi konuları

İlkokulun ilk üç yılında öğrencilerin, verilen konu ile ilgili kendilerini ifade etmeleri ve gözlem yeteneklerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. İnsanlığı kuşatan her ne varsa varoluşçuluk bakımından bunun farkına varılması, öğrencilerin kendilerini bu evrende algılayabilmeleri bu sürecin kapsadığı temel noktadır. İlk üç yılın ardından, 4., 5. ve 6. sınıflarda buna paralel olarak öğrencilerin teknik yönden farklı malzemeleri tanınması, içerikle birlikte estetiğin birleştirilmesi hedeflenmektedir. Daha sonra, 7. ve 8. sınıfta ise öğrencilerin çalışmalarını sanatın ve sanat akımlarının içine girerek, biçimi içerikle harmanlayarak, oluşturması beklenmektedir. Sonuç olarak, Sanat Eğitim programı, öğrencilerin sanatı tam olarak kavrayabilen, değerini bilen, anlayan, değer veren, yorumlayabilen, gözlemleyen, kendilerine özgü bireyler olabilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır (KKTC MEKB, 2018).

Tüm bunların ışığında, araştırma kapsamında okul paydaşlarının sanat eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi için Kıbrıs Türk eğitim sistemi zemininde mevcut olan Görsel Sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Kıbrıs'ın kuzeyinde bulunan ilkokulların ders programında yer alan Görsel Sanatlar Dersi ile ilgili okul paydaşlarının tutumlarını belirlemek adına tutum ölçeği geliştirmektir. Tutum ölçekleri bireylerin iç dünyalarını duygu ve düşüncelerini öğrenmek amacıyla hazırlanmış cümlelere, katılımcıların cevap vermesi için anket biçiminde meydana getirmiş anketlerdir. Likert ölçeklerde katılımcıların ön planda olduğu ölçekleme yaklaşımının en göze çarpan özelliği, ölçülmek istenen tutumlarla ilgili tepki verecekleri şekilde ifadeler yer almasıdır. Katılımcıların herhangi bir şeyi seçmek yerine ifade edilen duruma katılıp katılmama düzeylerini ölçmeye yaramaktadır (Tavşancıl, 2006).

Sınırlılıklar

Araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılında Kuzey Kıbrısta Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet ilk okullarında görev yapan öğretmen ve yöneticiler, Milli Eğitim Bakanlığındaki denetmenler ve Atatürk Öğretmen Akademisinde öğrenim gören ilkokul öğretmenliği öğrencileri ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Bu çalışma, nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde yapılandırılmıştır. "Tarama modelleri geçmişteki ya da şu andaki bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları

içerisinde var olduğu biçimiyle tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme ya da etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2020:109). Tarama araştırmaları, büyük bir örneklem grubu içerisinden tutum, davranış gibi özelliklere yönelik bilgi toplamaya yarayan araştırma türüdür (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Okul paydaşlarının görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla tarama modelinde yapılandırılmıştır.

Örneklem/Çalışma Grubu/Katılımcılar

Araştırmanın nicel boyutunda evrenini 2019-2020 istatistik yıllıklarına göre Kuzey Kıbrıs'taki ilkokullarda görev yapan 152 okul yöneticisi, 1689 öğretmen, 6 denetmen, 26 ilkokul aday öğretmeni olmak üzere 1873 eğitimciden oluşmaktadır (KKTC MEKB, 2020). Araştırmanın nicel örnekleme ise evrenden tabakalı örneklem ve basit tesadüfi yöntemle seçilen 263 öğretmen, 26 aday öğretmen, 24 okul yöneticisi ve 3 denetmen, toplam 326 katılımcı ile oluşturulmuştur.

Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Okul paydaşlarına yönelik Görsel Sanatlar dersi için tutum ölçeği geliştirilmesinde araştırmacı tarafından aşağıdaki süreçler izlenmiştir:

1. Madde Havuzunun Oluşturulması: okul paydaşlarına yönelik Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeği geliştirmeden önce sanat eğitimi üzerine kapsamlı bir literatür taraması yapılmış ve ana çalışma grubu dışında kalan 10 farklı katılımcı ile sohbet havasında yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde Görsel Sanatlar dersini etkileyen faktörlerin neler olabileceği ile ilgili fikirler alınmıştır. Elde edilen bilgiler çerçevesinde, araştırmacı tarafından ilk etapta 72 maddeden meydana gelen bir soru havuzu oluşturulmuştur.

2. Geliştirilen maddeler Türk Dilinde ve ölçme ve değerlendirme alanında uzman olan öğretim üyelerine hedefe uygunluk, anlaşılabilirlik ve madde yapısı açılarından analiz edilmesi istenmiş ve maddelerin bazılarının düzenlenmesi, çıkarılması konusunda verdikleri görüşler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış, havuzdaki 72 bir kısmı ifade, yapı ve anlam bakımından değerlendirilerek bir kısmı birleştirilmiş ve madde sayısı 65'e düşürülmüştür. Ardından bu 65 madde ile farklı okul paydaşları ile pilot çalışma yapılmıştır.

3. Elde kalan 65 madde pilot uygulamaya tabi tutularak maddelerin anlaşılabilirliği ölçülmüş, yeterince uygun olmayan 6 madde daha çıkarılmıştır. Pilot çalışma 10 kişiden oluşan ilk örneklem grubu haricindeki 68 kişi ile yapılmıştır.

4. Geline son aşamada elde edilen 59 maddeden oluşan ölçek, 10 kişi ve 68 kişiden oluşan örneklem grupları dışında kalan 40 farklı okul paydaşı ile tekrardan denenmiştir.

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Yanıtlanan anket maddelerine faktör analizi uygulanmış, faktör yük değeri .45'in altında bulunan maddeler aynı faktörü ölçemeyeceğinden dolayı çıkarılmış, geçerlik ve güvenilirlik sınaması yapılmıştır. Yapılan ilk faktör analizinden elde edilen bulgular yorumlandığında toplam varyans açıklama tablosu 59 maddenin birbiri ile etkileşimli şekilde dikkate alındığında tek boyutla %31 varyansı açıklayan bir boyut olduğunu göstermektedir. Yapılan faktör analizinin sonucunda faktör yük değerleri 0.6'dan düşük olan maddeler çıkarılarak tekrardan açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır. Böylelikle 59 maddelik 9 maddeye düşürülerek son şekline getirilmiştir. Anket maddeleri 5'li Likert tipi sıralama ile uygulanmıştır. Hazırlanan 9

soru için uzman görüşü alınmış; hepsinin olumlu dönüt vermesi üzerine ölçek amaçlı kartopu örnekleme ile ulaşılan 352 okul paydaşına uygulanmıştır.

Araştırmada, geliştirilen ölçek ile ilgili olarak elde edilen verilerin istatistiksel olarak çözümlenmesinde SPSS veri analizi paket programı kullanılmıştır. Çözümlemede, ortalama, standart sapma, alt ve üst değer gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. Araştırma kapsamına alınan katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların normal dağılıma uyum gösterip göstermediğini çözümleyebilmek için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Bağımsız değişkenlerin 2 kategoride yer aldığı karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t testi, 3 ve daha fazla kategoriden oluştuğu karşılaştırmalar için ise varyans analizi uygulanmıştır.

Kapsam Geçerliği

Kapsam geçerliğini test etmede kullanılan yollardan bir tanesi, uzman görüşüne başvurmaktır (Büyüköztürk, 2016). Taslak ölçeğin kapsam geçerliğini sağlamak için eğitim yönetimi, sanat eğitimi, ölçme değerlendirme ve dil eğitimi alanında 5 uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda ölçekteki bazı maddeler yeniden düzenlenmiş bazıları ise çıkarılarak taslak ölçek formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Yapı geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için ölçülmek istenen aynı yapıdaki değişkenleri az sayıda etmenle ölçmeyi amaçlayan Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Temel Bileşenler Analizi, değişken azaltmayı, rasyonel yapıları elde etmeyi amaçlayan ve uygulamalarda sıklıkla kullanılan istatistiksel bir metottur (Büyüköztürk, 2016). Faktör analizine uygunluğunun saptanması için KMO katsayısı ve değişkenler arasında bir bağlantı olup olmadığını korelasyonlar bazında inceleyen Bartlett Küresellik Testi sonuçları incelenmiştir.

Tablo 1. Kaiser-Meyer-Olkin Katsayısı ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem Uygunluk Ölçüsü		0,931
Bartlett's Homojenlik Testi	Yaklaşık Ki-Kare	12831,214
	Df	1711
	Sig.	,000

Tablo 1 incelendiğinde okul paydaşlarına yönelik görsel sanatlar dersi tutum ölçeğine ilişkin katılımcılardan elde edilen veri setine ait KMO katsayısının 0.931 olduğu tespit edilmiş olup bu katsayının kritik oran olan .60'ın üzerinde olması nedeniyle de faktörleşebilirlik için uygun bulunmuştur. Ayrıca katılımcılardan toplanan veri setine ilişkin Bartlett Küresellik Testi sonuçlarının ($p < .06$) istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara bağlı olarak katılımcılardan elde edilen veri setinin açıklayıcı faktör analizi için uygun olduğu saptanmıştır.

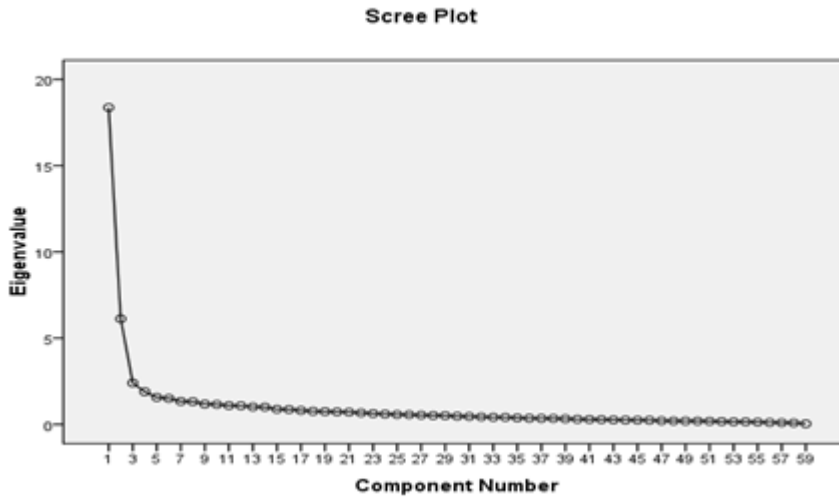
Temel faktörlerin seçilmesi amacıyla Temel Bileşenler Analizi ve faktörleri yorumlamak ve anlamlılığını sağlamak için de Varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Tablo 2'de görüldüğü gibi Temel Bileşenler Analizi sonucunda, 59 maddelik taslak ölçeğin özdeğeri 1'in üzerinde

olan 14 faktörlü bir yapıya sahip olduğu ve bu 14 faktörün toplam varyansı açıklama oranının da %69,612 olarak bulunduğu görülmektedir. Toplam faktör sayısına karar verme sürecinde, toplam varyansa katkı yüzdesi, özdeğer ve çizgi grafiği başlıca kullanılan ölçütlerdir (Field, 2005; Tavşancıl, 2006; Tabachnick & Fidell, 2007).

Tablo 2. Varimax Döndürme Tekniği ile Temel Bileşenler Analizi ve Açıklanan Toplam Varyans

Faktör	Toplam	Yüzelik Varyans	Kümülatif Yüzelik
1	18,367	31,131	31,131
2	6,123	10,377	41,508
3	2,403	4,074	45,582
4	1,895	3,212	48,793
5	1,570	2,661	51,454
6	1,511	2,561	54,014
7	1,339	2,269	56,284
8	1,322	2,240	58,524
9	1,180	2,000	60,524
10	1,162	1,969	62,493
11	1,094	1,854	64,347
12	1,083	1,835	66,183
13	1,018	1,726	67,908
14	1,005	1,704	69,612

Aşağıdaki Şekil 1’de görülen Taslak Ölçeğin Yamaç Birikinti Grafiği incelendiğinde grafiğin düzleşmeye başladığı kısımlar, değerlerin birbirine yakınlığı ve toplam varyans değeri tablosu da dikkate alınarak öz değerin tek bir boyut olduğuna karar verilmiştir. Bu durumda, varyans tablosunu doğrular nitelikte bir yapı söz konusudur. Açımlayıcı faktör analizi için temel bileşenler analizi Varimax dik döndürme kullanılmıştır. Genellikle, faktör yük değerleri .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği, .40 ve üzerinde ise maddelerin çok iyi olduğu kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2016). Bu nedenle ilk döndürmede .40’ın altında kalan ve birden fazla faktörde yüklenen maddeler çıkarılmıştır.

Şekil 1. Taslak Ölçeğin Yamaç Birikinti Grafiği

Aşağıdaki Tablo 3’de verilen Döndürülmüş Bileşenler Matrisinde görüldüğü gibi sorulardan 11, 12, 14,15,16, 21, 22, 23 ve 26 soruları eklenerek, faktör yükü daha düşük olan 17 no’lu soru çalışmadan çıkartılarak ölçek soruları oluşturulmuştur. Bu dokuz soru ile tek bir boyut oluşturan

bu sorularla ikinci bir faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan açımlayıcı faktör analizinin sonucunda faktör değerleri 0.6'dan düşük olan 50 madde ölçekten çıkarılarak 59 maddelik taslak ölçekten EK 1'de görüldüğü gibi 9 maddeye dönüştürülmüştür.

Tablo 3. Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

	Döndürülmüş Bileşenler Matrisi													
	Bileşenler													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
soru1		.757												
soru2		.710												
soru3		.591							.497					
soru4		.766												
soru5		.657												
soru6		.613												
soru7		.688												
soru8		.646												
soru9		.733												
soru10		.535	.335											
soru11	.893													
soru12	.853													
soru13		.496												
soru14	.898													
soru15	.926													
soru16	.890													
soru17	.579													
soru18		.443					.616							
soru19		.349					.659							
soru20							.558	.345						
soru21	.719													
soru22	.799													
soru23	.897													
soru24													.860	
soru25							.572						.342	
soru26	.770													
soru27									.485					
soru28							.717							
soru29		.335	.411		.612									
soru30					.733									
soru31			.366		.605									
soru32		.345			.440									
soru33		.408	.350		.394									
soru34		.426												
soru35												.761		
soru36		.411	.453											
soru37		.389	.571											
soru38						.711								
soru39										.817				
soru40		.438	.488											
soru41						.713								
soru42			.477											
soru43			.498											.432
soru44												.830		
soru45			.588											
soru46					.358							.411		
soru47			.696											
soru48			.738											
soru49			.781											

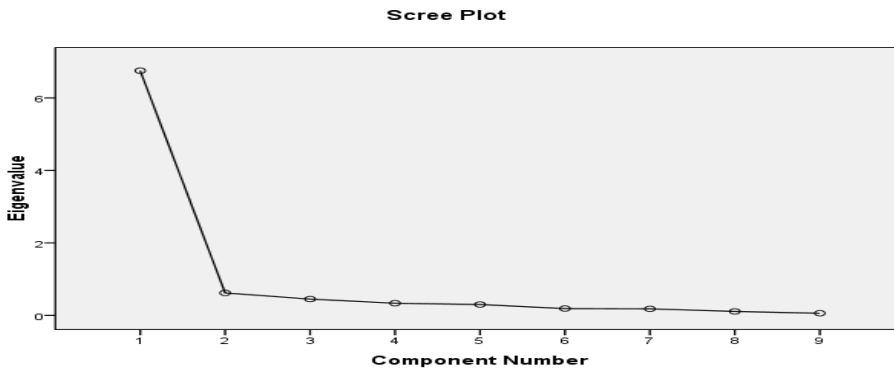
soru50	.580			
soru51	.703			
soru52	.663			
soru53		.532		
soru54	.781			
soru55	.730			
soru56	.719			
soru57	.373		.557	
soru58				.863
soru59	.345		.397	

Aşağıdaki Tablo 4'te bu ikinci faktör analizine bakıldığında KMO ve Bartlett's Test sonucunun Sig. değeri ,000 çıkararak anlamlı olduğu görülmektedir. Bu faktör analizi dokuz maddelik yapıda tutum ölçeğinin anlamlı ve tek boyutlu olduğu görülmektedir.

Tablo 4 KMO ve Bartlett's Test Sonucu

KMO ve Bartlett's Test	
Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Uygunluk Ölçüsü	
Bartlett's Homojenlik Testi	Ki-Kare
	df
	Sig.

İkinci yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarından aşağıdaki Şekil 2'deki Yamaç Birikinti Grafiğine bakıldığında Eigenvalue değeri 1'in üzerinde kalan tek bir yapının olduğu ve diğer yapılardan anlamlı bir düzeyde farklılaştığı görülmektedir.

Şekil 2. Ölçeğin Yamaç Birikinti Grafiği

Aşağıda verilen Tablo 5'teki tek boyutun içerisindeki yapının faktör yüklerine bakıldığında ise en küçük değer 0,70'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu da bize ölçeğin yüksek faktör yüklerine sahip geçerli bir ölçme yapıldığını bize ifade etmektedir (Lenz 2010; Wang & Wang, 2012).

Tablo 5. Bileşen Matrisi^a

Bileşen 1	
soru1	,909
soru2	,853
Soru3	,925
Soru4	,942
Soru5	,916
Soru6	,729
Soru7	,813
Soru8	,908
Soru9	,774

Çıktı Metodu: Asıl Faktör Analizi

a. 1 Çıkarılan Bileşen.

Tablo 6. Bileşenler Matrisi

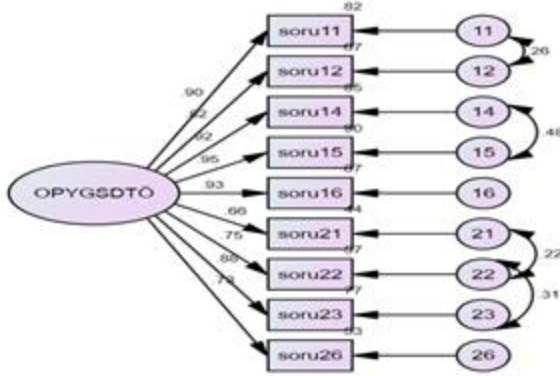
		Bileşenler Matrisi								
		soru1	soru2	Soru3	Soru4	Soru5	Soru6	Soru7	Soru8	Soru9
Korelasyon	soru1	1,000	,803	,819	,848	,862	,584	,675	,782	,667
	soru2	,803	1,000	,753	,781	,735	,532	,629	,725	,665
	Soru3	,819	,753	1,000	,932	,863	,612	,704	,804	,673
	Soru4	,848	,781	,932	1,000	,892	,614	,686	,833	,694
	Soru5	,862	,735	,863	,892	1,000	,576	,691	,808	,648
	Soru6	,584	,532	,612	,614	,576	1,000	,642	,677	,514
	Soru7	,675	,629	,704	,686	,691	,642	1,000	,772	,550
	Soru8	,782	,725	,804	,833	,808	,677	,772	1,000	,649
	Soru9	,667	,665	,673	,694	,648	,514	,550	,649	1,000

Yukardaki Tablo 5 ve Tablo 6'daki dokuz maddenin değerleriyle Cronbach's Alpha değeri .957 olarak bulunmuştur. Bu ise dokuz maddenin hem geçerli hem güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Munro, 2005). Böylelikle hedef kitlenin Görsel Sanatlar dersine olan tutumlarının ölçülmesinde geçerli ve güvenilir bir yapının var olduğu gösterilmiştir.

İçerik çalışmalarında Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yaparken model kurma kavramı ölçek maddelerinin hangi alt boyutta olacağına karar vermektir. Maddelerin ve alt boyutların şematize edildiği model AMOS gibi bir program vasıtası ile test edilmektedir (Çapık, 2014). Modifikasyon indeksi değerlendirildiğinde bazı maddelerin hata varyanslarına ait hata atıkları arasında ko-varyans olduğu tespit edildiğinden ilgili hata atıkları arasında dışsal ko-varyans ilişkisi kurularak model test edilmiştir. Modelin ön varsayımları karşılama doğrultusunda hareket ederek modelin gözlemlenen değişkenlerle örtük değişken arasındaki regresyon ilişkisi test edilmiştir. Bu durumu takiben model AMOS programında çizilerek yapı oluşturulmuş ve yapısal eşitlik modellemesi prensiplerine bağlı kalınarak test edilmiştir.

Bu araştırmada da DFA yapılırken AMOS 24 kullanılmıştır. Tek faktörlü model için uygulanan DFA'da uyum indeksi değerleri $\chi^2= 82,894$ $sd= 23$, $RMSEA= .090$, $CFI= .98$, $SRMR= .022$, $GFI=0,95$ olarak bulunmuştur. Ortaya çıkan değerler DFA'da Kullanılan Uyum İyiliği İndeksleri ve Normal Değerlerine (Munro, 2005; Waltz, Strickland ve Lenz 2010; Wang ve

Wang, 2012) göre incelendiğinde iyi uyuma sahip olduğu söylenebilir. Doğrulayıcı faktör analizine ait faktör yükleri aşağıdaki Şekil 3'te ve Tablo 7'de görüldüğü gibidir:

Şekil 3. Ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Path Diyagramı

Tablo 7. Doğrulayıcı Faktör Analizi Bulguları

Maddeler	Doğrulayıcı Faktör Analizi Bulguları
Madde 1	.903
Madde 2	.817
Madde 3	.919
Madde 4	.949
Madde 5	.932
Madde 6	.660
Madde 7	.753
Madde 8	.878
Madde 9	.730
CMIN	82.894
DF	23
CMIN/DF	3,604
RMR	.058
GFI	.95
CFI	.98
RMSEA	.090
SRMR	.022

Literatür taramalarında ele edilen bilgilerde görüldüğü gibi görsel sanatlar dersine öğrencilere, velilere, öğretmenlere ve akademisyenlere yönelik bazı çalışmaların olduğu görülmektedir (Ayaydın, A. & Kurtuldu, 2010; Aslantaş, 2014; Göktaş & Öztürk 2017). Ancak tüm paydaşları içinde barındıracak görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını kapsayacak bir ölçeğin oluşturulup literatürde yer alacak bir çalışmanın oluşturulması önemlidir. Bu bağlamda Göktaş ve Öztürk'ün (2017) öğretmen adaylarına yönelik ölçme aracı ve Aslantaş'ın (2014), ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerine yönelik ölçek geliştirme çalışmaları bu araştırmayı destekler niteliktedir. Araştırmacılar çalışmalarında okul paydaşlarının tümünü kapsayacak bir ölçeğin gerekliliği ve önemine de vurgu yapmıştır. Okul paydaşlarının derse bakış açıları ve tutumlarının önem taşıdığı ve dersin üzerine önemli bir etkisi olduğu görülmektedir. Çalışmada elde edilen ölçümler sonucunda geçerlik ve güvenilirliğin yüksek olması çalışmanın diğer bir özelliğidir. Bu çalışma daha önceden bu alanda Kuzey Kıbrıs'ta bir çalışmanın yapılmamış olması ve ilk çalışmalardan olması bakımından önem taşımaktadır. Kuzey Kıbrıs'la sınırlı kalan çalışmanın, gelecekte tüm Kıbrıs adasını kapsayacak ve karşılaştırılacak şekilde genişleterek çalışma yapılmalıdır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma ile araştırmacı tarafından okul paydaşlarının görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarını ölçmek amacı ile bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçekte yer alan maddeler dikkatlice incelendikten sonra gerekli değişiklikler yapılarak 72 maddeden meydana gelen soru havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra, söz konusu soru havuzunda yer alan maddeler arasından alanda uzman üç öğretim görevlisinin görüşleri doğrultusunda 65 madde hazırlanmış, pilot çalışmanın da sonuçları göz önünde bulundurularak 59 maddeden oluşan bir ölçek hazırlanmıştır. Yapılan ilk faktör analizinden elde edilen bulgular yorumlandığında total varyans açıklama tablosu 59 maddenin birbiri ile etkileşimli şekilde dikkate alındığında tek boyutla %31 varyansı açıklayan bir boyut olduğunu göstermektedir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda faktör değerleri 0.6'dan düşük olan maddeler ölçekten çıkarılarak 59 maddelik taslak ölçek EK 1'de görüldüğü gibi 9 maddeye dönüştürülmüştür.

Okul paydaşlarına yönelik Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeğine ilişkin katılımcılardan elde edilen veri setine ait KMO katsayısının 0.931 olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca katılımcılardan toplanan veri setine ilişkin Barlett küresellik testi sonuçlarının ($p < .06$) istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara bağlı olarak katılımcılardan elde edilen veri setinin açımlayıcı faktör analizi için uygun olduğu saptanmıştır.

Bu ikinci faktör analizine bakıldığında KMO ve Bartlett's Test sonucunun Sig. değeri ,000 çıkararak anlamlı olduğu görülmektedir. Bu faktör analizi dokuz maddelik yapıda tutum ölçeğinin anlamlı ve tek boyutlu olduğu görülmektedir.

Tek boyutun içerisindeki yapının Faktör yüklerine bakıldığında ise en küçük değer 0,70'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu da ölçeğin yüksek faktör yüklerine sahip geçerli bir ölçme yapıldığını bize ifade etmektedir. Dokuz maddelik tutum ölçeğinin Cronbach's Alpha değeri .957 olduğu hesaplanmıştır. Bu ise dokuz maddenin hem geçerli hem güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Hedef kitlenin Görsel Sanatlar dersine olan tutumlarının ölçülmesinde geçerli ve güvenilir bir yapının var olduğu gösterilmiştir.

Etik Metin

Bu makalede araştırma ve yayın etiği kuralları takip edilmektedir. Makale ile ilgili her türlü ihlalin sorumluluğu yazar/yazarlara aittir.

KAYNAKÇA

- Aslantaş, S. (2014). Görsel sanatlar dersine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2014(2), 185-196.
- Atilla, U. & Bulut, Ü. (2017). Müze eğitiminin çocuğun görsel sanatlar eğitimine etkileri. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 7(3), 705-714.
- Ayaydın, A. & Kurtuldu, M.K. (2010) Sanat eğitimine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 201-209.
- Brown, N. C. (2017). *Art education curriculum praxis: a time for collaboration*. In *Studies In Philosophical Realism in Art Design and Education* (pp. 79-93). Springer.
- Büyükoztürk, S., Çakmak, E., Akgün, O., Karadeniz, S. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (22. baskı). Pegem Akademi.

- Castells, M. (2001). Museums in the information era. *Icom News (Newsletter of the International Council of Museums)*, Spain, 54(3).
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2005). *Research methods in education* (5th ed.). Routledge Falmer.
- Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(3), 196-205.
- Danko-McGee, K., & Slutsky, R. (2003). Preparing early childhood teachers to use art in the classroom: From Reggio Emilia. *Art Education*, 60(3), 12-18.
- Eisner, E. (2009). The Lowenfeld lecture 2008: What education can learn from the arts. *Art Education*, 62(2), 6-9.
- Eisner, E. W. (2017). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. Teachers College.
- Field, A. (2005). *Discovering statistics using SPSS*, (2nd edition). Sage.
- Fischer, E. (1985). *Sanatın gerekliliği* (C. Çapan, Çev.). (5. baskı). Kuzey.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th Edition). McGraw-Hill.
- Gombrich, E. H. (1992). *Sanatın öyküsü* (B. Cömert, Çev.). Remzi.
- Gökdaş, Y. & Öztürk, D. (2017). Görsel sanatlar öğretimine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 683-692.
- İlgar, L. (2005). *Eğitim yönetimi okul yönetimi sınıf yönetimi* (3. baskı). Beta.
- İlhan, A. Ç. (2007). Yaratıcı drama ile örtüşen çağdaş sanat akımları. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(3/4), 139-158.
- Jensen, E. (2001). *Arts with the brain in mind*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (35. baskı). Nobel.
- Kırıçoğlu, O. T. (2014). *Sanat bir serüven: bilgi, düşünme, düşlem, tasarım, uygulama, yapıt*. Pegem Akademi.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı (MEKB) (2018). Temel eğitim programı <http://talimterbiye.mebnet.net/Ogretim%20Programlari/2020-2021/DersProgramlari/GorselSanatlar.pdf> (Erişim tarihi: 8 Mart 2020)
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı (MEKB) (2020). Eğitim Ortak Hizmetler Dairesi Müdürlüğü 2019-2020 İstatistik Yıllığı. Lefkoşa <http://eohd.mebnet.net/sites/default/files/2019-2020%20MEKB%20IstatistikYilligi.pdf>. (Erişim tarihi: 25 Ocak 2020)
- Locher, P. J. (2015). The aesthetic experience with visual art “at first glance”. In *investigations into the phenomenology and the ontology of the work of art* (pp. 75-88). Springer.
- Mercin, L. (2019). *Sanat nedir?* A. O. Alakuş & L. Mercin (Eds.), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi içinde* (s. 1-12). Pegem.
- Munro, B. H. (2005). *Statistical methods for health care research*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Munro, T. & Read, H. (2014). *The creative arts in American education: The interrelation of the arts in secondary education*. The Third Realm of Education. Harvard University.
- Newby, P. (2014). *Research methods for education* (2nd ed.). Routledge
- OECD (2009). *Education at a Glance*. OECD. <https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/43636332> (Erişim tarihi: 25 Mart 2020)
- Özsoy, V. & Mamur, N. (2019). *Görsel sanatlar öğrenme ve öğretim yaklaşımları*. Pegem Akademi.
- San, İ. (2003). *Sanat eğitimi kuramları* (2. baskı) Ütopya.
- Savoie, A. (2017). Aesthetic experience and creativity in arts education: Ehrenzweig and the primal syncretistic perception of the child. *Cambridge Journal of Education*, 47(1), 53-66.

- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Allynand Bacon.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (3.baskı). Nobel.
- Tozduman Yaralı, K. (2020). Gelişimsel açıdan eleştirel düşünme ve çocuklarda eleştirel düşünmenin desteklenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 48, 454-479.
- Waltz C. F, Strickland O. L. & Lenz E. R. (2010). *Measurement in nursing and health research*. Springer.
- Wang J. & Wang X. (2012). *Structural equation modeling: applications using mplus: methods and applications*. John Wiley & Sons.
- Winkler, H. & Denmead, T. (2016). The future of homegrown teaching artists? Negotiating contradictions of professionalization in the youth arts and humanities fields. *International Journal of Education & the Arts*, 17(10), 1-16.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(25), 3874-3915.

EXTENDED ABSTRACT

Developing Visual Art Course Attitude Scale for School Stakeholders

Introduction

Education, which is one of the most important factors in the transformation and development of societies, plays an important role in the formation of future generations by transferring social and universal culture. With art education, which has a very important place in the education system, individuals gain the skills of aesthetics, creativity, flexible thinking, understanding, interpretation and evaluation of events. Along with art history, art criticism, aesthetics and practice, the importance of Visual Arts course in the field of art education is increasing day by day. In the light of all these, an attitude scale towards the Visual Arts course was developed in order to evaluate the opinions of school stakeholders on art education in the Turkish Cypriot education system.

Aim

The aim of this study is to develop a scale in order to determine the attitudes of school stakeholders regarding the Visual Arts course in the curriculum of primary schools in the north of Cyprus.

Method

As a mixed research, in the descriptive model of this study, which was carried out in primary schools in the 2019-2020 academic year, semi-structured interviews were conducted with a total of 10 people consisting of school administrators, teachers, candidate teachers and supervisors. In the quantitative part of the research, an attitude scale was developed for the visual arts course with a total of 326 teachers, administrators, supervisors and candidate teachers working in primary schools with the scanning model.

Results

Using Exploratory Factor Analysis for the construct validity of the scale, the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) coefficient was found to be .931 above .60, which was found suitable for factorability. In addition, the results of the Barlett Test of Sphericity ($p < .06$) regarding the data set collected from the participants were found to be statistically significant.

Principal Component Analysis was used to select the principal factors and Varimax rotation technique was used to interpret the factors and ensure their significance. As a result of Principal Component Analysis, it is seen that the 59-item draft scale has a structure with 14 factors with an eigenvalue above 1, and the total variance explanation rate of these 14 factors is 69.612%. When the Slope Graph of the Draft Scale is examined, it has been decided that the eigenvalue is a single dimension, taking into account the parts of the graph where the graph starts to flatten, the closeness of the values, and the total variance value table. As a result of the exploratory factor analysis, the items with factor values less than 0.6 were removed and the draft scale was converted from 59 items to 9 items. Considering the second factor analysis, it was seen that the results of KMO and Bartlett's test were significant and the attitude scale with 9 items was

significant and unidimensional. Considering the factor loads of the structure in one dimension, it is seen that the smallest value is above 0.70, which shows that the scale is a valid scale with high factor loads. In this study, AMOS 24 was used while performing DFA. In the CFA applied for the single factor model, the fit index values were found as $\chi^2= 82,894$ $sd= 23$, RMSEA=.090, CFI=.98, SRMR=.022, GFI=0.95. When the resulting values are analyzed according to the Goodness of Fit Indexes and Normal Values used in CFA, it can be said to have a good fit.

Conclusion

After carefully examining the items in the scale, necessary changes were made and a question pool consisting of 72 items was created. Then, 65 items were prepared among the items in the question pool in line with the opinions of three lecturers who are experts in the field, and a scale consisting of 59 items was prepared considering the results of the pilot study. When the findings obtained from the first factor analysis are interpreted, the total variance explanation table shows that when 59 items are considered interactively, a single dimension explains 31% variance. As a result of the exploratory factor analysis, the items with factor values lower than 0.6 were removed from the scale and the 59-item draft scale was transformed into 9 items. A valid and reliable Visual Arts Lesson Attitude Scale was developed for the visual arts lesson related to art education for this purpose, consisting of 9 items in 5-point Likert type, with a KMO coefficient of 0.931 and a Cronbach's Alpha value of .957. This shows that nine items are both valid and reliable measurement tools. It has been shown that there is a valid and reliable structure in measuring the attitudes of the target audience towards the Visual Arts course.

EK.1. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği

Okul Paydaşlarına Yönelik Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği	Kesinlikle Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Yarı yarıya katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1- Görsel Sanatlar dersi gereksiz bir derstir.					
2- Görsel Sanatlar dersi yozlaşmaya neden olur.					
3- Görsel Sanatlar dersi sıkıcıdır.					
4- Görsel Sanatlar dersinin bireye hiçbir yararı yoktur.					
5- Görsel Sanatlar dersi mutsuzluk verir.					
6- Görsel Sanatlar dersine ayrılan bütçe ile diğer derslerin ihtiyaçlarını karşılamada kullanılmalıdır.					
7- Görsel Sanatlar dersi yapmak yerine kolej sınavlarına (Türkçe, Matematik, Fen) hazırlanmalıdır.					
8- Görsel Sanatlar dersi ders programından çıkarılmalıdır.					
9- Görsel Sanatlar dersini sadece yetenekli öğrenciler almalıdır.					

"Journal of Education and New Approaches - JENA" is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).